

Колкутіна Вікторія Вікторівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри журналістики, кандидат філологічних наук*

КОМУНІКАТИВНІ МОДЕЛІ ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНОГО ТЕКСТУ

Структурну модель літературно-критичного тексту 20 - років ХХ століття можна представити так:

1. зображення події із певного кута зору;
2. їх оціночно-конотативного коментарю;
3. мовно-стилістичним ознакам;
4. інтонаційній тональності;
5. персоносфері тексту.

Узагальнимо, як працює така модель на матеріалі книги Д. Донцова «Дві літератури нашої доби».

1. Літературознавчий дискурс критика, що постає як художньо-естетична та світоглядна концепція в його книгах, у своїй сукупності охоплює практично всі можливі «горизонти сподівань» як самого Д.Донцова, так і читачів. Серед його ознак в першу чергу вирізняються глибина змісту, інформаційна насиченість, яскравість і доступність викладу, прагматична цілеспрямованість, антропоцентризм та аксіологічність. Сила його публіцистики в активній позиції критика, політичній гостроті, злободенності. Літературознавчий дискурс мислителя позбавлений теоретизування, його не можна «накинути» на вже відомі в академічній науці літературно-критичні засади і принципи.

2. Декаданс в українській літературі Д. Донцов досліджує із *власної позиції, зі свого кута зору*, синхронно відокремлює та вивчає такі різноаспектні літературознавчі проблеми, як проблема аспекти, проблема пристрастей і конфліктів, долі, незламного Духу, життя та смерті, добра і зла, кохання,

проблема процесу творіння. У сукупності вони підтверджують його думку про естетику декадансу, як це *«естетику втомлених, змучених, зрозпачених і заплаканих, спрагнених коліскової мелодії святого спокою, життя без змагань, духовних калік [...]»* [2, 201-202]. Вказані проблеми немовби «обрамлюють» подію, створюють ефект непорушної колоцентричної єдності.

Докладно вивчаючи комплекс історико-літературознавчих проблем, критик постає зосередженим, серйозним, вдумливим аналітиком, спостерігачем літературного процесу, *«історії літератури як історії проблем»* [2, 176]. Він їх досліджує, ілюструє на прикладі поетичної творчості О. Олеся, Б. Лепкого, І. Франка, О. Кониського, В. Атаманюка та ін. Така позиція, певний кут зору змушує його помічати і вказувати на одні проблеми і нехтувати іншими. Поза його увагою залишилась чимала низка літературознавчих питань, які при вивченні творчої спадщини багатьох поетів Д. Донцов не порушив (ритміка, архітектоніка поетичного циклу, специфіка ліричного героя тощо).

3. Досліджуючи проблеми, що «обрамлюють» подію у тексті, критик передає персональну особистісну оцінку. У статті «Естетика декадансу», розглядаючи природні описи у творчості українських поетів, він оприлюднює власне її бачення.

4. Важливу роль у структурі книги «Дві літератури нашої доби» Д. Донцова відіграють атрибутивні ознаки, специфічні засоби вираження критичних оцінок і суджень Д. Донцова, поетикальні, лінгво-стилістичні, рецептивно-риторичні аспекти його літературно-критичних текстів.

5. Умотивована можливість введення різноаспектних атрибутивних ознак критичного дискурсу — засобів поетичного синтаксису, інтонаційної тональності, діалогічності та полемічної, ораторсько-патетичної спрямованості, акустичних та артикуляційних ефектів, інтертекстуальності, прийомів сугестії та зміни фокалізації. Ці ознаки сприяли розробці оригінальних літературознавчих прийомів, методів, що дали підстави критику звернутися до

широкого загалу адресатів, якнайзрозуміліше відтворити сутність «кривого дзеркала української літератури», її занепаду, розкрити помилки та вади вітчизняних митців.

6. На особливу увагу заслуговує так звана *персоносфера тексту*, або сукупність об'єктів, які можуть бути визначені як персонажі. У контексті книги «Дві літератури нашої доби» ми розрізняємо *власні образи* - це велика галерея українських та європейських письменників, творчість яких досліджує критик, та образи-концепти.

Отже, одним із ключових аспектів дослідження сучасного літературно-критичного тексту є усвідомлення його перш за все комунікативної природи. У такий спосіб як основні елементи у структурі літературно-критичного твору виокремлюються комунікація та діалог, котрий диференціюється так: діалог критика з читачем; діалог автора розвідки з тим письменником, якого він досліджує; діалог реципієнта з досліджуваним критиком митцем.

Список використаної літератури:

1. Донцов Д. Дві літератури нашої доби / Д. Донцов. – Торонто : Гомін України, 1958. – 296 с.
2. Червінська О. В., Зварич І. М., Сажина А. В. Психологічні аспекти актуальної рецепції тексту. Теоретико-методологічний погляд на сучасну практику словесної культури : [навчальний посібник]. / О. В. Червінська, І. М. Зварич, А. В. Сажина. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2009. – 282 с.
3. Шмид В. Нарратология. Языки словянской культуры / В. Шмид. – Москва, 2003. – 312 с.